

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Bibliografia	XIII
Część I. Prawo jako porządek budowany na antropologii	
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Prawo i antropologia	17
1. <i>Homo iuridicus</i>	17
1.1. Porządek prawny a obraz człowieka	17
1.2. <i>Homo iuridicus</i> – rys historyczny.....	24
1.3. Człowiek umowy i człowiek ustawy	29
2. Wybór antropologii filozoficznej	31
2.1. Antropologia przyrodnicza i antropologia kulturowa	31
2.2. Wybór antropologii filozoficznej.....	35
3. Prawo i antropologia – stosunek dyskursów	38
4. Antropologia filozoficzna – przedmiot i rys historyczny	44
4.1. Założenia ogólne	44
4.2. Rys historyczny nurtu	49
4.2.1. Klasyczna antropologia filozoficzna	49
4.2.2. Antropologia personalistyczna	50
5. Antropologia filozoficzna a wiedza naukowa o człowieku	54
6. Koncepcja człowieka w świetle wybranych stanowisk antropologii filozoficznej	60
6.1. Uwagi ogólne	60
6.2. <i>Max Scheler</i>	65
6.3. <i>Helmuth Plessner</i>	71
6.4. <i>Arnold Gehlen</i>	75
6.5. <i>Jacques Maritain</i>	80
6.6. <i>Karol Wojtyła</i> (papież <i>Jan Paweł II</i>).....	84
Rozdział II. Prawo publiczne	91
1. Prawo publiczne i prawo prywatne	91
1.1. Idea podziału	91

1.2. Inspiracje historyczne	93
1.3. Kryteria podziału.....	98
1.3.1. Uwagi ogólne.....	98
1.3.2. Kryterium podmiotowe (organiczne)	101
1.3.3. Kryterium podrzędności (równorzędności).....	104
1.3.4. Kryterium celowościowe (interesu)	106
2. Sfera publiczna i sfera prywatna	109
2.1. Upadek <i>polis</i> według <i>Hannah Arendt</i>	113
2.2. Teoria społeczna <i>Jürgena Habermasa</i> – wybrane twierdzenia.....	116
2.3. Wnioski.....	119
3. Prawo publiczne.....	121
3.1. Znaczenie określenia „publiczne”	121
3.2. Prawo publiczne	126
3.2.1. Tożsamość prawa publicznego	128
3.2.2. Gałęzie prawa publicznego	132
3.2.2.1. Prawo konstytucyjne	135
3.2.2.2. Prawo administracyjne	140
3.2.2.3. Prawo karne.....	145
Rozdział III. Podmiotowość prawna człowieka	152
1. Wybrane koncepcje podmiotowości – rys filozoficzny	152
2. Podmiotowość antropologiczna	160
2.1. Wyróżniki człowieczeństwa w perspektywie podmiotowości antropologicznej.....	167
2.2. Podmiotowość obiektywna i podmiotowość subiektywna – ich użyteczność dla prawa.....	171
2.3. Osobowy charakter człowieka jako podstawa podmiotowości antropologicznej.....	179
3. Podmiotowość prawna człowieka.....	184
3.1. Charakterystyka podmiotu prawa	184
3.2. Prawo do podmiotowości prawnej jako prawo podmiotowe.....	193
3.3. Formalnoprawne warunki podmiotowości prawnej	200
3.3.1. Uznanie przez społeczność warunkiem podmiotowości prawnej?	200
3.3.2. Formalne warunki podmiotowości w polskim prawie	202
3.3.2.1. Ewidencja ludności.....	203
3.3.2.2. Akta stanu cywilnego. Zmiana imion i nazwisk	204
3.3.2.3. Prawo do obywatelstwa i status obywatela	210
3.3.2.4. Ochrona danych osobowych	215
3.4. Prawo podmiotowe.....	217

3.4.1. Publiczne prawa podmiotowe	223
3.4.2. Publiczne prawa podmiotowe w Konstytucji RP	227
3.4.3. Publiczne prawa podmiotowe a prawa człowieka	230
3.5. Pojęcie stosunku prawnego i sytuacji prawnej.....	234
3.5.1. Publiczne prawa podmiotowe jako sytuacje prawne	238
4. Podmiotowość, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych osób fizycznych – relacja pojęć	244
4.1. Podmiotowość cywilnoprawna <i>nasciturusa</i> ?	249
Część II. Wyróżniki antropologiczne i prawo publiczne	
Rozdział IV. Godność człowieka jako źródło podmiotowości prawnej	253
1. Godność – ujęcie antropologiczne i jego użyteczność dla prawa	253
2. Filozoficzne ujęcie godności a wyzwania wynikające z postępu naukowego.....	258
3. Treść zasady godności ludzkiej.....	263
4. Godność jako kategoria konstytucyjna	268
4.1. Uwagi ogólne	268
4.2. Charakter prawny normy art. 30 Konstytucji RP	270
4.3. Godność jako źródło podmiotowości prawnej.....	271
4.4. Charakter idei godności w Konstytucji RP	276
4.5. Godność człowieka jako źródło wolności i praw człowieka i obywatela.....	280
5. Znaczenie i gwarancje godności w prawie karnym.....	284
5.1. Godność człowieka jako sprawcy.....	285
5.1.1. Kara jako problem antropologiczny, społeczny i prawny	285
5.1.2. Poszanowanie godności sprawcy na gruncie prawa karnego	287
5.2. Naruszenie godności działaniem bezprawnym (godność ofiary)	291
6. Prawo administracyjne a godność człowieka.....	296
Rozdział V. Cieleśność	306
1. Wybrane stanowiska antropologii filozoficznej w kwestii cieleśności człowieka	306
1.1. Klasyczna antropologia filozoficzna.....	310
1.1.1. Dualizm czy jedność – problem cieleśności w koncepcji <i>Schelera</i>	310
1.1.2. <i>Arnold Gehlen</i> i koncepcja istoty naznaczonej brakiem	311
1.1.3. <i>Helmuth Plessner</i> – ciało jako medium człowieczeństwa	312
1.2. Ciało w ujęciu personalistów	314
2. Ciało ludzkie w obliczu zagrożeń – aspekty etyczne i prawne	318

3. Życie i zdrowie ludzkie – perspektywa publicznoprawna	325
3.1. Życie ludzkie. Prawo do życia. Ochrona życia	325
3.2. Prawnokarna ochrona życia człowieka	328
3.2.1. Początkowy i końcowy moment ochrony.....	329
3.2.2. Przepięstwa przeciwko życiu	335
3.2.3. Prawnokarna ochrona życia dziecka poczętego.....	336
3.2.3.1. Status prawny embrionu <i>in vitro</i>	337
3.2.3.2. Ochrona życia i zdrowia dziecka poczętego <i>in utero</i>	339
3.3. Potrzeby i zagrożenia egzystencjalne człowieka a prawo administracyjne	341
4. Prawo do ochrony zdrowia	344
4.1. Definicja zdrowia.....	344
4.2. Ochrona i promocja zdrowia	346
4.3. Prawo do ochrony zdrowia (prawo do zdrowia).....	348
5. Zdrowie jako dobro chronione prawem karnym.....	351
Rozdział VI. Sprawczość (człowiek jako podmiot sprawczy)	353
1. Wolność	354
1.1. Dwa znaczenia wolności.....	354
1.2. Wolność jako kategoria antropologii filozoficznej	357
1.3. Wolność jako kategoria prawna.....	364
1.4. Regulacja zasady wolności w prawie konstytucyjnym	367
1.5. Wolność jako zasada ustroju i zasada systemu praw i wolności	370
1.6. Wolność jako prawo podmiotowe.....	371
1.7. Wolność człowieka a prawo administracyjne	375
1.8. Wolność człowieka jako dobro chronione prawem karnym	379
2. Podmiotowość sprawcza jako kategoria antropologii i prawa.....	383
3. Pojęcie czynu.....	388
4. Odpowiedzialność kategorią antropologiczną.....	391
4.1. <i>Romana Ingardena</i> ontyczna koncepcja odpowiedzialności	395
4.2. <i>Max Scheler</i> – osoba moralna a człowiek	398
4.3. <i>Karol Wojtyła</i> i odpowiedzialność odniesiona do prawdy.....	399
5. Odpowiedzialność prawna jako konsekwencja odpowiedzialności ontycznej.....	402
5.1. Czyn i odpowiedzialność w prawie karnym	405
5.1.1. Charakterystyka czynu zabronionego	410
5.1.2. Działanie i zaniechanie	413
5.1.3. Bezprawność czynu	415
5.1.4. Karalność czynu	416

5.1.5. Karygodność czynu.....	417
5.1.6. Zasada winy.....	419
Rozdział VII. Uspołecznienie	421
1. Prawo publiczne jako treść i granica przestrzeni uspołecznienia.....	421
2. Mowa (język) a uspołecznienie.....	424
3. Uspołecznienie w ujęciu antropologii filozoficznej.....	428
3.1. Zasada autonomii i zasada wzajemności jako moralne podstawy życia uspołecznionego.....	430
3.2. Wspólnota jako etyczny wymiar uspołecznienia	435
3.2.1. Zasada solidarności <i>Maxa Schelera</i>	437
3.2.2. Idea uczeństwa <i>Karola Wojtyły</i>	439
3.2.3. Humanizm integralny <i>Jacquesa Maritaina</i>	444
3.2.4. Wspólnota, społeczeństwo i prawo w ujęciu <i>Helmutha Plessnera</i>	446
4. Zasada uspołecznienia i dobro wspólne w prawie pozytywnym	449
4.1. Zasada solidarności	449
4.2. Dobro wspólne i interes publiczny.....	453
4.2.1. Dobro wspólne jako kategoria prawa publicznego	454
4.2.1.1. Próba definicji.....	454
4.2.1.2. Dobro wspólne jako kategoria konstytucyjna.....	458
4.2.1.3. Dobro wspólne jako przedmiot ochrony norm prawnokarnych.....	463
4.2.1.4. Dobro wspólne jako kategoria prawa administracyjnego	465
4.2.2. Interes publiczny.....	468
5. Uspołecznienie jako źródło ograniczeń dla praw człowieka	471
5.1. Ograniczenie wolności i praw w międzynarodowym prawie praw człowieka – zasady ogólne.....	472
5.2. Ograniczanie praw i wolności w regulacjach konstytucyjnych.....	474
5.2.1. Przepis art. 31 ust. 3 jako <i>lex generalis</i>	477
5.2.2. Formalne i materialne przesłanki stosowania ograniczeń.....	479
5.2.2.1. Przesłanki formalne.....	479
5.2.2.2. Zasada proporcjonalności (test konieczności).....	481
5.2.2.3. Przesłanki materialne.....	484
5.2.3. Koncepcja istoty poszczególnych praw i wolności jako granica ograniczeń	494
Podsumowanie – podmiotowość prawna człowieka jako kryterium <i>summa divisio</i>	496
Indeks rzeczowy	503